

Красюк Ю.М.

к.пед.н., доц.,

Сільченко М.В.

к.е.н., доц.,

Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана

РЕЗУЛЬТАТИ ПРОВАДЖЕННЯ ОНОВЛЕНОЇ КОНЦЕПЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА ДИСТАНЦІЙНІЙ ФОРМІ ЗДОБУТТЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Українське сьогодення ставить перед системою вищої освіти важливе завдання щодо якісного провадження освітнього процесу на дистанційній формі здобуття вищої освіти для максимального забезпечення можливості усім бажаючим безпечно навчатися у будь-якому обраному здобувачем місці та у будь-який зручний для нього час.

Команда КНЕУ ім. В. Гетьмана, розпочавши в 2015 році підготовку студентів за дистанційною формою здобуття вищої освіти, активно та системно працює над вирішенням цього завдання через формування нормативного, технічного, кадрового, навчально-методичного та фінансового забезпечення на семи рівнях: рівень університету; рівень Інституту дистанційної освіти; рівень дирекцій навчально-наукових інститутів / деканатів факультетів; рівень гаранта та проєктної групи освітньої програми; рівень кафедри; рівень науково-педагогічного працівника; рівень студента дистанційної форми [1–3].

До 2023 року в КНЕУ ім. В. Гетьмана реалізовувалася модель організації дистанційної форми здобуття вищої освіти, що базувалася на комплексному використанні дистанційних курсів навчальних дисциплін, розміщених на загальноуніверситетській платформі Moodle, та виключно асинхронній взаємодії учасників освітнього процесу. Однак, аналіз багаторічного досвіду реалізації такої моделі засвідчив, що відсутність синхронної взаємодії між викладачами та студентами не стимулює самотивації та самоорганізації студентів до систематичної навчальної діяльності, погіршує зворотній зв'язок «викладач–студент–викладач» та не забезпечує повноцінного формування у студентів

соціальних навичок (soft skills), що призводить до зниження якості навчання. Недостатність лише асинхронної взаємодії особливо проявилась в часи ковідних обмежень, коли викладачі опанували хмарні сервіси синхронного відеозв'язку, виявили їх переваги для організації вимушеного дистанційного навчання студентів денної форми і прагнули використати їх для навчання студентів дистанційної форми.

Одночасно, в рамках проєкту 101083143 — DEFEP «Distance Education for Future: best EU practices in response to the requests of modern higher education seekers and labor market» (Дистанційна освіта для майбутнього: кращі практики ЄС у відповідь на запити здобувачів сучасної вищої освіти та ринку праці) в рамках програми Еразмус+ за напрямком ERASMUS-EDU-2022-CBHE-STRAND-2 – Capacity Building in the field of Higher Education: Strand 2 – Partnerships for transformation in higher education [4], після ознайомлення з кращими європейськими практиками в організації дистанційної освіти в Університеті Саарланд (Universitat des Saarlandes, м. Саарбрюкен, Німеччина), в Університеті Короля Хуана Карлоса (Universidad Rey Juan Carlos, м. Мадрид, Іспанія), в Університеті Палермо (Università degli Studi di Palermo, м. Палермо, Італія), після детального аналізу результатів проведеного соціологічного опитування усіх груп стейкхолдерів щодо їх бачення дистанційної освіти, переваг та недоліків, пріоритетів, потреб та запитів щодо дистанційної освіти команда проєкту сформувала удосконалену модель організації дистанційної освіти шляхом поєднання існуючого досвіду організації дистанційного навчання в асинхронному форматі та технологій синхронної взаємодії. Результатом стало оновлення усієї нормативної бази Університету, пов'язаної з використанням технологій дистанційного навчання, та виокремлення в навчальних планах дистанційної форми здобуття вищої освіти дистанційних занять у синхронному режимі (проводяться по суботах в онлайн-режимі відповідно до сформованого розкладу, але відвідування студентами є добровільним, враховуючи специфіку дистанційної форми здобуття освіти) та дистанційних занять у асинхронному режимі (Рис. 1).

Місяць	Вересень					Жовтень				Листопад				Грудень					Січень			
Тиждень	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
Дати	2	9	16	23	30	7	14	21	28	4	11	18	25	2	9	16	23	30	6	13	20	27
	8	15	22	29	6	13	20	27	3	10	17	24	1	8	15	22	29	5	12	19	26	2
1 курс			2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	С	С	С	Л
2 курс			2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	С	С	С	Л
3 курс			2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	С	С	С	Л

Умовні позначення :

 Дист заняття в синхр.реж.

 Дист заняття в асинхр.реж.

 Екзам. сесія

 Лікв. заб.

Рис. 1. Приклад шаблону формування розкладу навчальних занять з окремої навчальної дисципліни в КНЕУ ім. В. Гетьмана для здобувачів першого рівня вищої освіти з використанням LMS Moodle та корпоративних профілів хмарного сервісу Zoom у першому семестрі 2024-2025 н.р.

При цьому навчальний план для здобувачів вищої освіти дистанційної форми є повністю ідентичним навчальному плану денної форми тієї самої освітньої програми. Модель розробки навчальних планів на базі оновленої концепції організації освітнього процесу на дистанційній формі здобуття вищої освіти модель представлена авторами в [5].

Для аналізу перших результатів реалізації даної моделі у осінньому семестрі поточного навчального року було проведене анкетування науково-педагогічних працівників університету, результати якого наведені на Рис. 2-7.

Одним з важливих удосконалень моделі організації дистанційної освіти було не тільки введення у розклад дистанційних занять в синхронному режимі, а і власне визначення їхнього призначення: заняття могло реалізовуватись і як лекція, і як практичне заняття, і як консультація тощо. Викладачі обирали той тип навчальної взаємодії, який на їх думку найбільше відповідав особливостям початкової дисципліни, частині семестру (напочатку доцільними були б вступні лекції, наприкінці — захисти робіт), необхідності виконання групових завдань, з метою контролю щодо дотримання студентами норм академічної доброчесності. Тому одним з питань опитування було питання щодо того, як викладачі використали синхронну взаємодію зі студентами, щоб досягти максимального

ефекту покращення якості навчання. Виявилось, що більшість викладачів застосовували протягом семестру різні типи навчальної взаємодії залежно від мети та запитів студентів.

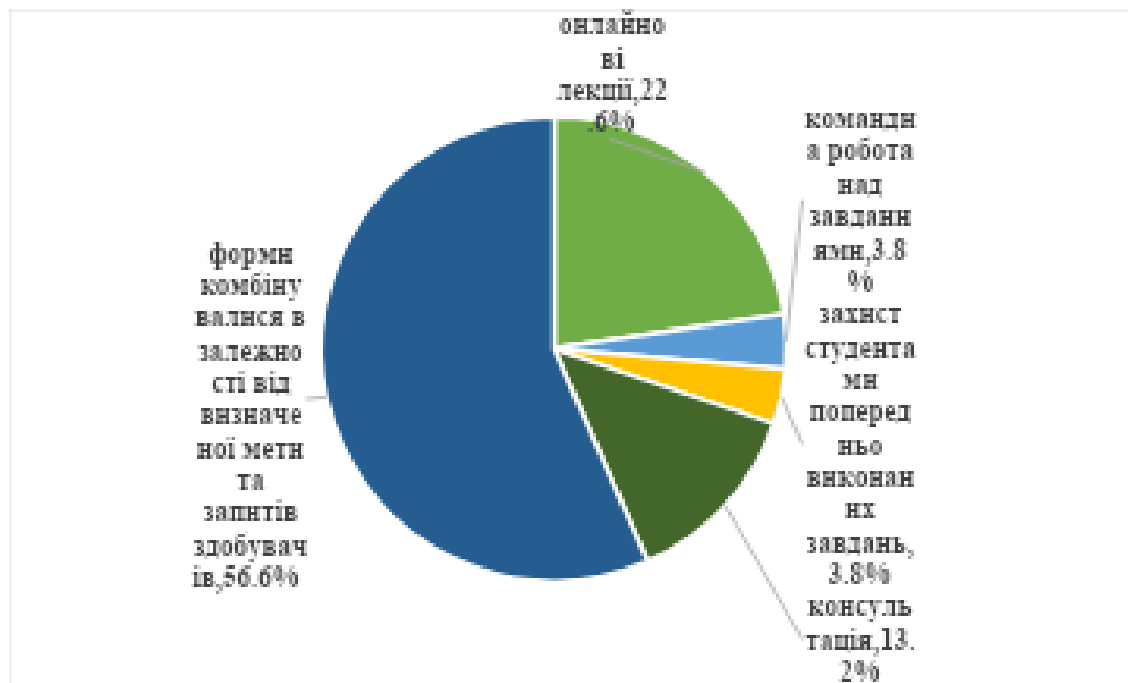

Рис. 2. Використання різних форм проведення дистанційних занять в синхронному режимі

Наведені далі діаграми ілюструють, як відреагували студенти на наявність занять в синхронному режимі і чи скористались вони нагодою «живої» комунікації з викладачем. Частка здобувачів, які були присутні на усіх дистанційних заняттях в синхронному режимі й активно працювали на них, становила за даними викладачів близько 10 % (Рис. 3, сума категорій «усі здобувачі» та «майже усі здобувачі»). Частка здобувачів, які постійно або періодично відвідували дистанційні заняття в синхронному режимі, але вчасно опрацьовували навчальний матеріал в асинхронному режимі та надсилали виконані завдання на перевірку викладачу, становила 25 % (Рис. 4, сума категорій «усі здобувачі» та «майже усі здобувачі»). А от частка здобувачів, яким вистачало запланованих дистанційних занять в синхронному режимі як для опрацювання навчального матеріалу, так і для вирішення всіх організаційних

питань вже становила понад 50 % (Рис. 5, сума категорій «усі здобувачі» та «майже усі здобувачі»).

Додаткове опитування студентів шляхом інтерв'ювання показало, що студенти старших курсів бакалаврату звикли працювати повністю асинхронно і вибудовувати власний ритм опанування навчально матеріалу. Тому до синхронних онлайн-занять більше долучались студенти першого курсу бакалаврату. Що стосується студентів магістратури, які практично усі працюють, то вони відвідували синхронні заняття лише за потреби, оскільки вибирали дистанційну форму здобуття освіти за можливість мати повноцінний доступ до навчального матеріалу як і студенти денної форми, але навчатись тоді, коли саме вони мають можливість.

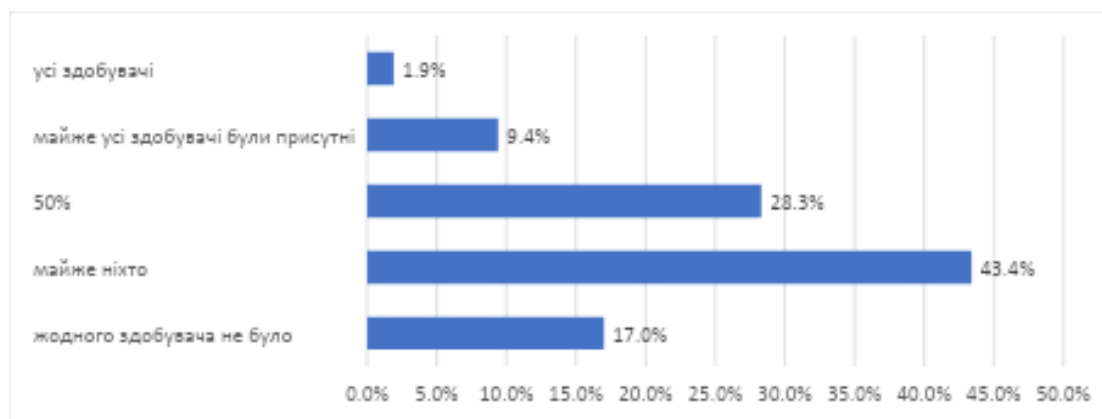

Рис. 3. Частка здобувачів, які були присутні на усіх дистанційних заняттях в синхронному режимі відповідно до встановленого розкладу й активно працювали на заняттях

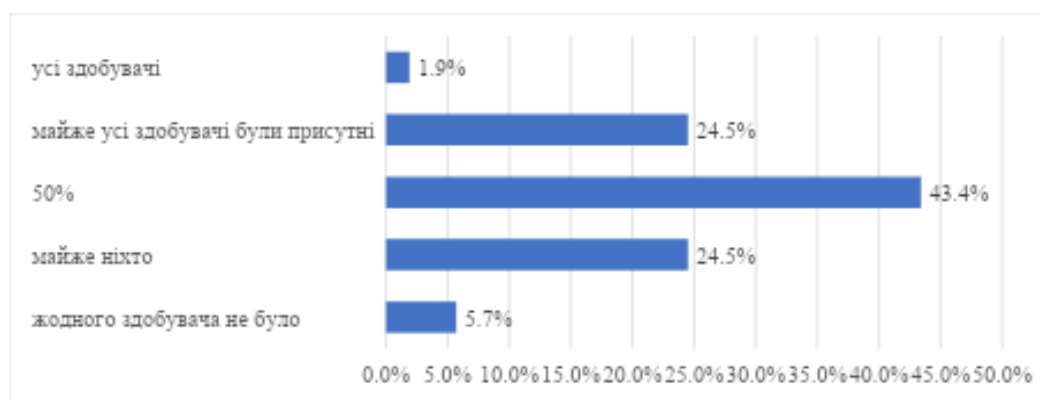

Рис. 4. Частка здобувачів, які постійно або періодично відвідували дистанційні заняття в синхронному режимі відповідно до встановленого розкладу, вчасно опрацьовували навчальний матеріал в асинхронному режимі та надсилали виконані завдання на перевірку викладачу

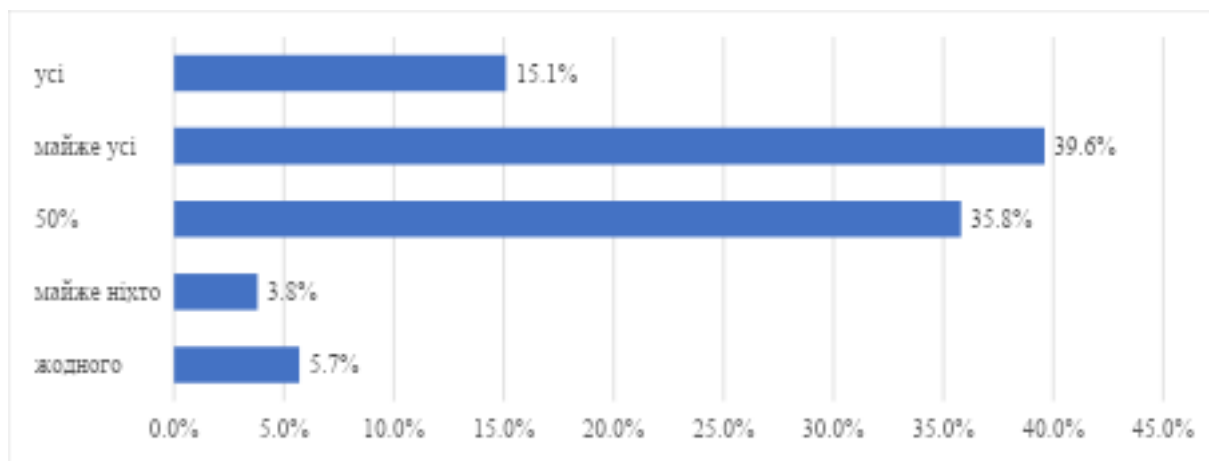

Рис. 5. Частка здобувачів, яким вистачало запланованих дистанційних занять в синхронному режимі відповідно до встановленого розкладу як для опрацювання навчального матеріалу, так і для вирішення всіх організаційних питань

Також нам було важливим зрозуміти, наскільки важливим було перше, по суті організаційне, дистанційне заняття в синхронному режимі та останнє, на якому підбивались підсумки, відбувався захист робіт тощо. Частка студентів, яким було достатньо долучитись до першого заняття (Рис. 6), щоб ефективно працювати протягом семестру, становила близько 25 %. А ось до останнього заняття долучалось не так багато студентів з тих, хто протягом семестру переважно працював у асинхронному режимі (Рис. 7).

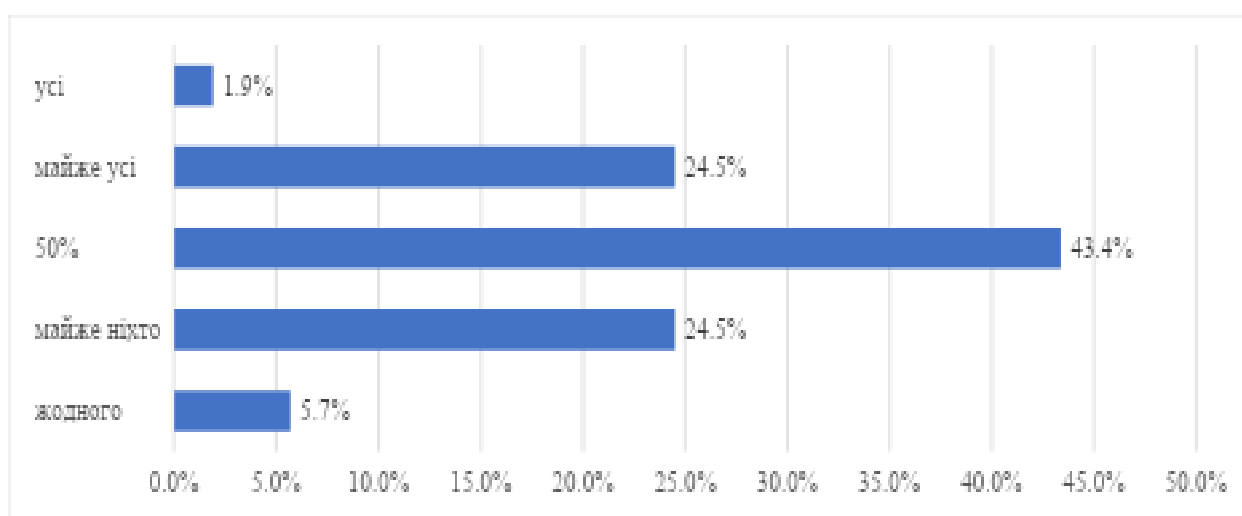

Рис. 6. Частка здобувачів, були присутніми на першому дистанційному занятті в синхронному режимі відповідно до встановленого розкладу, а далі працювали в асинхронному режимі

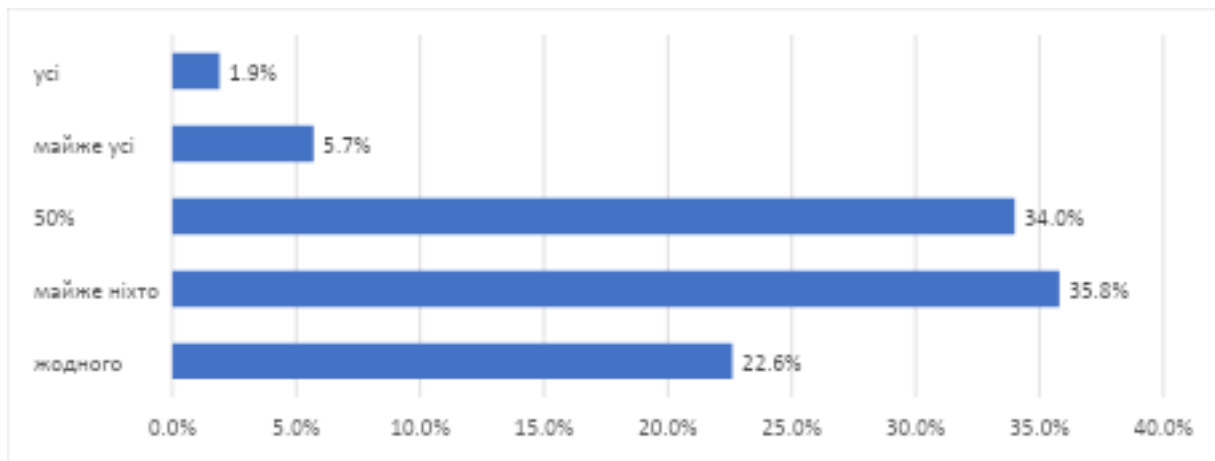

Рис. 7. Частка здобувачів, які переважну частину семестру працювали в асинхронному режимі, але були присутні на останньому дистанційному занятті в синхронному режимі відповідно до встановленого розкладу

Отримані результати засвідчили, що запропоновані удосконалення моделі організації освітнього процесу за дистанційною формою здобуття вищої освіти викликали зацікавлення і у студентів, і у викладачів. Студенти отримали можливість безпосередньої комунікації та додаткове формування у них soft skills, викладачі — можливість динамічно коригувати процес навчання та додаткові засоби ідентифікації студентів та їх робіт, що безумовно сприяє підвищенню якості навчання. На нашу думку, варто регулярно по завершенню кожного семестру проводити подібні анкетування з метою моніторингу поточного стану та подальшого удосконалення моделі організації дистанційної освіти.

Список використаних джерел

1. КНЕУ ім. В. Гетьмана. (2024). *Положення про дистанційне навчання в Київському національному економічному університеті імені Вадима Гетьмана*. https://drive.google.com/file/d/1Rl9uPW_o_1exVYjU-X5Ze17sPLBqjyxOd/view
2. КНЕУ ім. В. Гетьмана. (2024). *Положення про дистанційні курси та їх сертифікацію в Київському національному економічному університеті імені Вадима Гетьмана*. <https://drive.google.com/file/d/164Ajz7kC1JQNtm3LSV0Nm58fbqLbRYxr/view>

3. КНЕУ ім. В. Гетьмана. (2022). *Положення про Інститут дистанційної освіти Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана*. https://drive.google.com/file/d/1jHxblUk_MMzXyqsiptyogTq8hYUcduf7/view

4. DEFEP. (2023). *Дистанційна освіта майбутнього: найкращі практики ЄС*. <https://defep.chmnu.edu.ua/uk/summary-ua/>

5. Красюк, Ю.М., Сільченко, М.В., Кучерява Т.О., Ніколенко Л.А. & Супрунюк Г.М. (2024) Дистанційна форма здобуття вищої освіти: досвід провадження та необхідність у трансформації. *Наукові інновації та передові технології (Серія «Педагогіка»)*, 7(35), 839-854. doi: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-7\(35\)-839-854](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-7(35)-839-854)

Майорова Т.В.,

д.е.н, професор,

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Філімонова О.Б.,

к. е. н,

Чорноморський національний університет імені Петра Могили,
Миколаїв, Україна

РОЗВИТОК ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Упродовж останніх років поняття цифрової економіки значно розширило своє значення, охоплюючи соціальний вимір усіх сфер життєдіяльності, особливо в контексті досягнення Цілей сталого розвитку, визначених до 2030 року. Так, Організація економічного співробітництва та розвитку [1] розглядає цифрову економіку як процес цифрової трансформації економічного й соціального поступу.

В Україні, попри складні умови воєнного стану, продовжуються активні процеси інтеграції до Єдиного цифрового ринку Європейського Союзу. Відбувається інтенсивна цифрова трансформація соціальної сфери: ухвалено Стратегію цифрової трансформації соціальної сфери (Кабінет Міністрів України,